

F. t. l. vedr. social- og sundhedsuddannelser

Lovforslag nr. L 113. Fremsat den 28. december 1989 af undervisnings- og forskningsministeren
(Bertel Haarder)

Forslag

til

Lov om grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet m.v.

Kapitel 1

Formål m.v.

§ 1. Som et led i et samordnet system af social- og sundhedsuddannelser fastlægger undervisnings- og forskningsministeren rammerne for trinvis opbyggede grundlæggende uddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet.

Stk. 2. De grundlæggende uddannelser består af en grunduddannelse til social- og sundhedshjælper og en overbygningsuddannelse til social- og sundhedsassistent. Grunduddannelsen tilrettelægges sådan, at den giver adgang for både voksne og unge.

Stk. 3. Uddannelserne har til formål på hver sit niveau at give de færdiguddannede kompetence til at varetage bistands-, pleje- og omsorgsopgaver inden for kommunale virksomhedsområder, jf. §§ 10 og 11.

Stk. 4. Uddannelserne skal tilrettelægges under hensyn til de social-, sundheds- og personalepolitiske mål inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, herunder behovet for kvalifikationer inden for området. Uddannelserne skal tillige give eleverne mulighed for at erhverve almene uddannelseskvalifikationer af hensyn til videre uddannelse.

§ 2. Uddannelserne tilrettelægges som vekseluddannelser, skiftende mellem praktikuddannelse inden for de kommunale områder og skoleundervisning.

Kapitel 2

Adgang til uddannelserne

§ 3. Optagelse til grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper, jf. § 7 om optagelse på indgangsåret, og til overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent sker ved ansættelse som elev på grundlag af en kontrakt mellem den ansættende kommunale myndighed og eleven. Hvis eleven er under 18 år, kræves der tillige samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

Stk. 2. Elevkontrakten giver ret til at blive optaget på skole til undervisning efter reglerne for den pågældende uddannelse.

Stk. 3. Elevkontrakten omfatter både praktikuddannelsen og skoleundervisningen.

§ 4. Ansættelsen som elev på uddannelsen til social- og sundhedshjælper er betinget af

- 1) gennemført indgangsåret for unge fra 9. klassetrin i grundskolen, jf. § 5, eller
- 2) mindst 1 års anden uddannelse eller 1 års arbejdsmæssig erfaring efter 9. klassetrin i grundskolen eller
- 3) anden relevant erfaring, der modsvarer kvalifikationer efter nr. 2.

Stk. 2. Den ansættende kommunale myndighed afgør efter indhentet udtalelse fra skolelederen, om betingelserne i nr. 3 er opfyldt.

§ 5. For unge, der kommer direkte fra 9. klassetrin i grundskolen, tilrettelægger de enkelte skoleledere med fællesbestyrelsens godkendelse, jf. § 20, stk. 4, et indgangsåret til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet.

Stk. 2. Indgangsåret, hvori der skiftes mellem praktik og skoleundervisning, skal tilrettelæg-

ges sådan, at det forbereder de unge til uddannelse og arbejde inden for social- og sundhedsområdet og herunder giver dem praktiske erfaringer og kendskab til området. Indgangsåret skal desuden give de unge mulighed for personlig udvikling og for at vælge almene enkeltfag af betydning for videre uddannelse. Almene enkeltfag udbydes inden for fagrækken af grundskolens afgangsprøver.

Stk. 3. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter efter indstilling fra Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne, jf. § 30, regler om indgangsåret.

§ 6. Amtsrådet yder tilskud til befordring for elever i indgangsåret i henhold til § 28 i lov om gymnasiet m.v.

§ 7. Ved optagelse på indgangsåret fra 9. klassetrin i grundskolen indgås der en kontrakt mellem den ansættende kommunale myndighed og den unge om fremtidig ansættelse som elev på grunduddannelsen. Hvis den unge er under 18 år, kræves der tillige samtykke fra forældremyndighedens indehaver.

§ 8. Ansættelsen som elev på uddannelsen til social- og sundhedsassistent er betinget af

- 1) grunduddannelse som social- og sundheds-hjælper eller
- 2) relevante kvalifikationer baseret på enten uddannelse eller arbejds erfaring eller en kombination heraf af mindst 1 års varighed.

Stk. 2. Den ansættende kommunale myndighed afgør efter indhentet udtalelse fra skolelederen, om betingelserne i nr. 2 er opfyldt.

§ 9. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter regler om en fælles adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser med henblik på, at social- og sundhedsassistenter og andre hermed ligestillede ansøgere kan opfylde de almene betingelser for adgang til uddannelserne.

Kapitel 3

Uddannelsernes struktur og varighed m.v.

§ 10. Grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper varer 1 år og har til formål at kvalificere til at varetage brede, elementære bistands-, pleje- og omsorgsopgaver der, hvor brugerne bor.

Stk. 2. Eleverne skal kunne vælge almene enkeltfag mod tilsvarende afkortning af praktiktiden. Der kan dog højst ske afkortning svarende til 1 måneds praktik.

§ 11. Overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent varer 1½ år og har til formål at kvalificere dels til selvstændigt at varetage og tilrettelægge sammensatte aktivitets- og omsorgsopgaver, herunder koordinerende og undervisende funktioner, dels til selvstændigt at varetage grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver i social- og sundhedssektoren.

Stk. 2. Eleverne skal kunne vælge almene enkeltfag mod tilsvarende afkortning af praktiktiden. Der kan dog højst ske afkortning svarende til 1½ måneds praktik.

§ 12. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter efter indstilling fra Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne, jf. § 30, og efter forhandling med socialministeren og sundhedsministeren regler om de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet med angivelse af uddannelsernes formål, af forholdet mellem praktikuddannelse og skoleundervisning, af faglige mål for uddannelsernes områdefag og fagenes vægt inden for den samlede uddannelses tid og af krav til praktikuddannelse og bedømmelse.

Stk. 2. Almene enkeltfag udbydes inden for fagrækken af grundskolens udvidede afgangsprøver, hf enkeltfag og almen voksenuddannelse.

Stk. 3. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter efter indstilling fra Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne, jf. § 30, regler om, at personer med særlige uddannelses- eller beskæftigelsesmæssige forudsætninger fritages for dele af grunduddannelsen eller overbygningsuddannelsen.

Stk. 4. Sundhedsministeren kan fastsætte regler om udvælgelse af virksomhed inden for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, der er nødvendige til gennemførelse af overenskomst mellem de nordiske lande om et fælles nordisk arbejdsmarked og direktiver vedtaget af de Europæiske Fællesskaber.

§ 13. Den nærmere tilrettelæggelse af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet

det fastsættes i uddannelsesordninger, som udarbejdes af de enkelte skoleledere og godkendes af fællesbestyrelsen, jf. § 20, stk. 4.

Stk. 2. Praktikuddannelsen fastlægges i uddannelsesordningen således, at der opnås tæt sammenhæng med skoleforløbene. Praktikstederne har ansvaret for praktikuddannelsen, herunder for vejledning af eleverne.

Kapitel 4

Regional styring og skolestruktur

§ 14. Til sikring af sammenhængen mellem de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet og de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser i amtskommunen opretter amtsrådet og kommunalbestyrelserne i amtsrådskredsen et samordnet skolesystem for uddannelserne.

Stk. 2. Det samordnede skolesystem omfatter mindst 1 skole for de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser, inklusive indgangsåret, og 1 skole for kommunal videregående social- og sundhedsuddannelse, jf. dog § 24. Hver skole har en særskilt faglig ledelse.

§ 15. Bestemmelserne om amtskommuner i denne lov gælder tilsvarende for Københavns og Frederiksberg kommuner.

§ 16. Amtsrådet skal stille skolekapacitet til rådighed for eleverne på indgangsåret og på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet og for de studerende, der optages på de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser, jf. § 20, stk. 6.

Stk. 2. Amtsrådet har det økonomiske ansvar for skolernes virksomhed og fastlægger de økonomiske rammer for de enkelte skoler efter indstilling fra fællesbestyrelsen om uddannelses-tilbudet på skolerne, jf. § 20, stk. 1.

§ 17. Undervisningen på offentlige skoler for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet er vederlagsfri.

Stk. 2. De undervisningsmidler, der er nødvendige for undervisningen, skal af amtsrådet stilles til rådighed for eleverne. Undervisnings- og forskningsministeren kan dog fastsætte regler om, at eleverne helt eller delvis selv skal afholde udgifter til undervisningsmidler. Mini-

steren kan fastsætte nærmere regler om ordningen, herunder om, hvordan betalingen fastsættes.

§ 18. Amtsrådet ansætter og afskediger skolelederne og lærerne efter forslag fra fællesbestyrelsen.

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte regler om krav til skoleledernes og lærernes kvalifikationer.

§ 19. Amtsrådet nedsætter en fællesbestyrelse for skolesystemet og udpeger bestyrelsens formand.

Stk. 2. Fællesbestyrelsens medlemmer udpeges af amtsrådet, kommunalbestyrelser i amtsrådskredsen og de færdiguddannedes organisationer. Skolelederne for henholdsvis de kommunale grundlæggende og de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser udpeger hver en repræsentant, der er tilfornet fællesbestyrelsen.

Stk. 3. Fællesbestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 4. Amtsrådet stiller sekretariatsbistand til rådighed for fællesbestyrelsen.

§ 20. Fællesbestyrelsen afgiver forslag til amtsrådet om antallet og placeringen af skoler og om uddannelsesstilbudet på de enkelte skoler ud fra regionale forhold.

Stk. 2. Fællesbestyrelsen forestår den samlede koordinering af elevansættelser. Fællesbestyrelsen følger herunder, at amtsrådet og kommunalbestyrelserne gennem elevansættelser sikrer tilgangen til uddannelserne, og rådgiver amtsråd og kommunalbestyrelser ved uoverensstemmelser mellem tilgang og behov.

Stk. 3. Fællesbestyrelsen afgiver forslag til amtsrådet om den årlige optagelse ved de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser, jf. § 26, stk. 1.

Stk. 4. Fællesbestyrelsen godkender efter indhentet udtalelse fra det uddannelsesråd, der nedsættes efter § 22, uddannelsesordninger for indgangsåret og de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, som udarbejdes af skolelederen eller skolelederne. Fællesbestyrelsen godkender praktiksteder.

Stk. 5. Fællesbestyrelsen godkender efter indhentet udtalelse fra det uddannelsesråd, der nedsættes efter § 23, uddannelsesordninger for kommunale videregående social- og sundheds-

uddannelser med henblik på planlægning og tilrettelæggelse af praktikuddannelsen. Fællesbestyrelsen godkender praktiksteder.

Stk. 6. Fællesbestyrelsen fastsætter principper for optagelse på de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser.

Stk. 7. Fællesbestyrelsen godkender skolerens budget efter indstilling fra skolelederne inden for de økonomiske rammer, som amtsrådet har fastlagt.

§ 21. Skolelederne varetager den administrative og økonomiske ledelse af skolen under ansvar over for amtsrådet.

Stk. 2. Lederen af en skole for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet har den faglige ledelse af uddannelserne og er ansvarlig over for fællesbestyrelsen for, at uddannelserne gennemføres i overensstemmelse med fællesbestyrelsens beslutninger.

Stk. 3. Lederen af en skole for en kommunal videregående social- og sundhedsuddannelse har den faglige ledelse af skolen og er ansvarlig for, at uddannelsen gennemføres i overensstemmelse med krav, der er fastsat under hensyn til autorisation. Skolelederen er desuden ansvarlig over for fællesbestyrelsen for, at uddannelsen gennemføres i overensstemmelse med fællesbestyrelsens beslutninger efter § 20, stk. 5.

§ 22. Fællesbestyrelsen nedsætter et uddannelsesråd, der er rådgivende over for fællesbestyrelsen og skolelederen vedrørende de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet inklusive indgangsåret. Uddannelsesrådet sammensættes sådan, at der er ligelig repræsentation for de ansættende kommunale myndigheder og for de lokale arbejdstagere. Repræsentanter for skoleledere, lærere og elever tilføres rådet.

Stk. 2. Fællesbestyrelsen kan beslutte, at uddannelsesrådet afgør klager over en skoleleders faglige afgørelser og klager over eksamination på indgangsåret og på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet.

§ 23. Fællesbestyrelsen nedsætter et uddannelsesråd, der er rådgivende over for skolelederen vedrørende de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser. Uddannelses-

rådet sammensættes af fagkyndige repræsentanter for amtsrådet og kommunalbestyrelserne i amtsrådskredsen samt repræsentanter for skoleledere, lærere og studerende.

§ 24. Et amtsråd kan efter overenskomst med staten, selvejende eller private institutioner eller andre amtsråd henvise elever til undervisning i statsskoler, selvejende institutioner eller private skoler eller et andet amtsråds skoler uanset bestemmelsen i § 16, stk. 1.

Stk. 2. Før amtsrådet indgår overenskomst efter stk. 1, skal overenskomstudkastet forelægges for fællesbestyrelsen til udtalelse.

Stk. 3. Hvor amtsrådet har indgået overenskomst efter stk. 1 med et andet amtsråd, har fællesbestyrelsen i den amtskommune, hvor skolen ligger, kompetencen efter dette kapitel.

Kapitel 5

Regulering af elevansættelser og optagelse samt sikring af praktikpladser

§ 25. Amtsrådet og kommunalbestyrelserne skal foretage elevansættelser på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet i overensstemmelse med dels egne behov, dels det samlede behov for færdiguddannede på området i amtskommunen.

Stk. 2. De ansættende kommunale myndigheder skal i samarbejde sikre eleverne en forsvarelig praktikuddannelse med mulighed for vekslende praktik under amtskommune og kommune i overensstemmelse med uddannelsesordningen.

Stk. 3. Amtsrådet og kommunalbestyrelserne skal i samarbejde stille praktikpladser inden for deres respektive områder til rådighed i overensstemmelse med uddannelsesordningen for elever på indgangsåret.

§ 26. Amtsrådet fastsætter efter forslag fra fællesbestyrelsen den årlige optagelse ved de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser i overensstemmelse med behovet for færdiguddannede i amtskommunen.

Stk. 2. Amtsrådet og kommunalbestyrelserne skal i samarbejde stille praktikpladser inden for deres respektive områder til rådighed i overensstemmelse med uddannelsesordningen for studerende, der optages på de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser.

§ 27. Statslige, selvejende og private institutioner kan ved at indgå overenskomst med et amtsråd eller en kommunalbestyrelse tilslutte sig lovens uddannelsessystem mod at stille praktikplads til rådighed.

Stk. 2. Et amtsråd eller en kommunalbestyrelse kan indgå aftale med et andet amtsråd eller en anden kommunalbestyrelse om afvikling af praktik.

§ 28. Undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte regler om, at lønudgifterne til elever i skoleperioder på grunduddannelsen og overbygningsuddannelsen afholdes af amtsrådet og kommunalbestyrelserne i fællesskab.

Kapitel 6

Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne

§ 29. Undervisnings- og forskningsministeren nedsætter et råd for social- og sundhedsuddannelserne og udpeger formanden. Rådets medlemmer udpeges således:

Sundhedsministeriet	
og Sundhedsstyrelsen	2
Socialministeriet og Socialstyrelsen	2
Amtsrådsforeningen i Danmark	2
Kommunernes Landsforening	2
Københavns og Frederiksberg kommuner i forening	1
De færdigguddannedes organisationer:	
– vedrørende grunduddannelsen	2
– vedrørende overbygningsuddannelsen	2
– vedrørende de videregående uddannelser	2
Erhvervsuddannelsesrådet af 1989	1

Stk. 2. Undervisnings- og forskningsministeren kan efter forhandling med Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne træffe beslutning om ændring af rådets medlemstal eller sammensætning.

Stk. 3. Rådet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 4. Undervisnings- og forskningsministeren stiller sekretariatsbistand til rådighed for rådet.

§ 30. Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne har som hovedopgave at følge den samlede årlige optagelse ved de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet og de kommunale videregående social- og sundheds-

uddannelser og adgangssystemerne til uddannelsesområdet.

Stk. 2. Rådet afgiver indstilling til undervisnings- og forskningsministeren om regler om indgangsåret, jf. § 5, stk. 3, om de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, jf. § 12, stk. 1, og om fritagelse for dele af uddannelserne, jf. § 12, stk. 3, samt om afvigelser fra loven som led i forsøg, jf. § 32.

Stk. 3. Rådet rådgiver i øvrigt undervisnings- og forskningsministeren og kan på eget initiativ drøfte og afgive udtalelse om alle spørgsmål, der efter rådets opfattelse har betydning for uddannelserne.

Kapitel 7

Forskellige bestemmelser

§ 31. Undervisnings- og forskningsministeren kan til brug for den overordnede styring af kommunale grundlæggende og videregående uddannelser inden for social- og sundhedsområdet indhente oplysninger fra amtsrådene, kommunalbestyrelserne og fællesbestyrelserne.

§ 32. Undervisnings- og forskningsministeren kan i særlige tilfælde gøre undtagelser fra loven, hvis det sker for at fremme uddannelsesforsøg. Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne afgiver indstilling herom.

§ 33. På indgangsåret og på de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet indbringes klager over en skoleleders afgørelser i spørgsmål vedrørende uddannelserne og klager over en eksamination for fællesbestyrelsen eller for uddannelsesrådet, hvis bestyrelsen efter § 22, stk. 2, har henlagt afgørelsen af klagerne til rådet.

Stk. 2. Fællesbestyrelsens afgørelser efter stk. 1 kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed. Tilsvarende gælder for uddannelsesrådets afgørelser, hvis bestyrelsen har henlagt afgørelsen af klagerne til rådet.

Kapitel 8

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 34. Loven træder i kraft den 1. januar 1991.

Stk. 2. §§ 19-23 og §§ 29 og 30 træder dog i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

§ 35. Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter efter forhandling med amtsrådene og kommunalbestyrelserne regler om færdiggørelse af uddannelsen for elever, der ikke ved lovens ikrafttræden har afsluttet deres uddannelse efter de hidtidige regler.

§ 36. Følgende skoler, som drives af staten, overtages efter forhandling mellem undervisnings- og forskningsministeren og den amtskommune, hvor skolen ligger:

- 1) Plejihjemsassistentskolerne i Aalborg, Randers, Gram og Odense.
- 2) Plejihjemsassistent- og Beskæftigelsesvejlederskolen i Brande.
- 3) Beskæftigelsesvejlederskolen i Nykøbing Falster.

§ 37. Overtagelsen omfatter driften af skolerne, indgåede lejemål, eksisterende inventar og undervisningsmidler og indgåede ansættelseskontrakter.

Stk. 2. Amtskommunen overtager efter forhandling med udlejer statens rettigheder og pligter som lejer. Amtskommunen indtræder i statens rettigheder og pligter som udlejer, for så vidt angår elevboliger m.v.

Stk. 3. Amtskommunen indtræder i de rettigheder og pligter, der tilkommer og påhviler staten som ejer og bruger af de genstande m.v., som overtagelsen omfatter.

Stk. 4. Overtagelsen sker vederlagsfrit. Omkostninger ved overtagelsen afholdes af amtskommunen.

Stk. 5. Overtagelsens omfang og vilkår fastsættes af undervisnings- og forskningsministeren efter forhandling med amtskommunen i hvert enkelt tilfælde.

§ 38. § 13 i lov om sygeplejersker, jf. lovbekendtgørelse nr. 66 af 27. februar 1979, ophæves.

§ 39. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

A. Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for lovforslaget

1.1. De social- og sundhedspolitiske målsætninger på landsbasis er formuleret i forskellige socialpolitiske redegørelser, herunder for nylig i det sociale udviklingsprogram, som Folketinget har vedtaget i 1988, i den sundhedspolitiske redegørelse og Sundhedsministeriets aktivitetsplan fra 1989 samt regeringens forebyggelsesprogram fra 1989.

Både socialpolitikken og sundhedspolitikken bygger på en række generelle målsætninger, der som nøgleord har forebyggelse, decentralisering, selvbestemmelse, samordning af opgaveløsningen inden for sundhedsvæsenets forskellige led og mellem sundheds- og socialektorerne samt kontinuitet i løsningsen af opgaverne.

I de overordnede mål for udviklingen inden for social- og sundhedsvæsenet er der formuleret behov for bredere kvalifikationer og nedbrydning af faggrænser og ønske om, at social- og sundhedsuddannelserne bliver et sammenhængende uddannelsessystem og dermed et led i tilbudene om erhvervsrettede grunduddannelser.

Hermed er der opstået en modsætning mellem det fremtidige uddannelsesbehov på området og de nuværende social- og sundhedsuddannelser. Specielt inden for bistands-, pleje- og omsorgsfunktionerne har man uddannelser med snæver erhvervs kvalificering og dermed adskilte personalegrupper med indbyrdes kompetenceproblemer. F.eks. har bistandsopgaver i form af hjælp til ældre i eget hjem efterhånden udviklet sig til at omfatte en række pleje- og omsorgsopgaver. Og med den nye boliglovs bestemmelse om stop for plejehjemsbyggeri må personale, hvis uddannelse er specielt udformet til plejehjemsområdet, løse opgaver andetsteds.

Endvidere opstår der problemer, når nye opgaver skal løses. Med den igangværende udlægning af opgaver fra sygehussektoren til hjemmesygepleje og hjemmehjælp er der opstået usikkerhed om, hvilke

personalegrupper der kan og skal varetage hvilke opgaver.

En væsentlig konsekvens af den aktuelle udvikling er tillige det stigende behov for medarbejdere, der er kvalificerede til at varetage koordinerende, planlægningsmæssige og vejledende opgaver, bl.a. inden for ældreområdet.

1.2. På den baggrund og efter ønske fra Amtsrådsforeningen i Danmark og Kommunernes Landsforening og fra personaleorganisationerne på området (Husligt Arbejder Forbund, Dansk Kommunal Arbejder Forbund og Dansk Sygeplejeråd) nedsatte undervisnings- og forskningsministeren i januar 1989 et Perspektivudvalg vedr. fremtidens Social- og Sundhedsuddannelser. De nævnte organisationer blev repræsenteret i udvalget sammen med Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Undervisnings- og Forskningsministeriet.

Udvalget fik til opgave at »udarbejde forslag til de overordnede rammer for et fremtidigt koordineret uddannelsessystem inden for social- og sundhedsområdet med særligt henblik på bistands-, pleje- og omsorgsfunktioner, som kan imødekomme og støtte de igangværende omstillingsprocesser i sektorerne.« I tilknytning hertil skulle udvalget udarbejde forslag til en finansieringsmodel og forslag til styrings- og rådgivningsstrukturen.

Et enigt udvalg afgav i august 1989 *betænkning 1180/1989 om »Rammer for fremtidens bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser«*, som der nærmere henvises til.

På det grundlæggende niveau har følgende eksisterende uddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet været centrale i udvalgets overvejelser:

Uddannelserne til:

- hjemmehjælper og hjemmehjælpsleder,
- sygehjælper,
- plejer,
- beskæftigelsesvejleder og
- plejehjemsassistent.

Uddannelserne til hjemmehjælper og hjemmehjælpsleder foregår under Socialministeriet, uddannelserne til sygehjælper og plejer i amtskommunalt regi og uddannelserne til beskæftigelsesvejleder og plejehjemsassistent under Undervisnings- og Forskningsministeriet.

Hertil kommer social- og sundhedsuddannelser på det videregående niveau som f.eks. uddannelserne til sygeplejerske, fysio- og ergoterapeut, jordemoder og socialpædagog, der også må betragtes som centrale i forhold til arbejdsfunktionerne.

Udvalget har koncentreret opmærksomheden om uddannelsesstrukturen for *de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet*. Af hensyn til sammenhængen mellem disse grundlæggende uddannelser og de videregående social- og sundhedsuddannelser har udvalget endvidere beskæftiget sig med *adgangen til disse videregående uddannelser*.

På grund af det delvise sammenfald af sygeplejefaglige praktikpladser på tværs af uddannelsesniveauerne og sygeplejeskolernes amtskommunale tilhørsforhold er sygeplejerskeuddannelsen blevet inddraget i udvalgets styringsovervejelser, herunder dimensionerings- og finansieringsovervejelserne.

Udvalgets forslag omfatter:

- Forslag om en samlet omstrukturering af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet med henblik på at sikre stor personalemæssig fleksibilitet i overensstemmelse med den omstilling, der præger arbejdsområdet.
- Forslag om nye adgangsveje til det samlede system af social- og sundhedsuddannelser, herunder en adgangsvej for unge direkte fra folkeskolens 9. klasse til uddannelsesområdet og adgang til de videregående uddannelser via de grundlæggende uddannelser.
- Forslag om en sammenhængende styring af bistands-, pleje- og omsorgsuddannelserne, herunder om institutionsstrukturen, dimensioneringen og finansieringen, baseret på en samlet rammeloavgivning, en fælleskommunal, regional styring og finansiering samt et rådgivende organ på landsplan.
- Økonomiske forudsætninger til sikring af, at reformerne bliver udgiftsneutrale eller indebærer besparelser.

Bistands-, pleje- og omsorgsuddannelserne udgør et så stort uddannelsesområde og fører frem til et så stort beskæftigelsesområde, at udvalget finder, der er grundlag for et selvstændigt uddannelsessystem parallelt med andre ungdomsuddannelser og ligeledes grundlag for opbygning af selvstændige, bæredygtige uddannelsesmiljøer.

2. Lovforslaget som et led i Undervisnings- og Forskningsministeriets reform af uddannelserne

2.1. Lovforslaget følger udvalgets forslag.

Lovforslaget omfatter en *omstrukturering af grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet*, som går ud på at opbygge sammenhængende uddannelser til afløsning af alle de nuværende enkeltuddannelser, der foregår i forskelligt regi.

I lovforslaget lægges der vægt på, at de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet er *et led i et samordnet system af social- og sundhedsuddannelser*. Lovforslaget indeholder en bestemmelse om etablering af en fælles adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser bl.a. for ansøgere fra de grundlæggende uddannelser, og det foreslås, at der oprettes et samlet, landsdækkende råd for alle kommunale social- og sundhedsuddannelser.

Lovforslaget forudsætter, at alle uddannelser samlet hører under Undervisnings- og Forskningsministeriet.

Amtskommunerne får ansvaret for finansieringen af skoledriften for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet under ét og for de (amts) kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser. Af sådanne uddannelser findes i dag især sygeplejerskeuddannelsen. Hermed er amtskommunerne forpligtet til at stille skolekapacitet til rådighed.

For at sikre en samlet dækning af behovene for færdiguddannede skal hver amtskommune (og Københavns og Frederiksberg kommuner) i samarbejde med kommunerne inden for amtskommunen tilvejebringe uddannelseskapacitet i overensstemmelse med dels egne behov, dels det samlede behov i regionen for færdiguddannede på området.

Lovforslaget indfører *mål- og rammestyring* i stedet for detailstyring. De generelle rammer og forpligtelser omkring uddannelserne fastlægges i loven; den faglige styring på landsplan fastlægges i bekendtgørelser; finansiering og regulering af elevansættelser samt rammestyring af institutionerne lægges i kommunalt regi. Udfyldelsen af de givne bestemmelser sker på de enkelte uddannelsesinstitutioner.

2.2. Lovforslaget indeholder bestemmelser om:

- Formål m.v. (Kapitel 1)
- Adgang til uddannelserne, herunder bestemmelser om elevansættelser, indgangsåret til grunduddannelsen og fælles adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser. (Kapitel 2)
- Uddannelsernes struktur og varighed m.v. (Kapitel 3)

- Fælleskommunal styring inden for den enkelte amtskommune og skolestruktur. (Kapitel 4)
- Regulering af elevansættelser og optagelse samt sikring af praktikpladser. (Kapitel 5)
- Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne. (Kapitel 6)
- Forskellige bestemmelser. (Kapitel 7)
- Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser, herunder om amtskommunernes overtagelse af visse statslige skoler. (Kapitel 8)

De tre første kapitler (bortset fra § 9) og kapitel 8 vedrører de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, medens kapitel 4 om styring og skolestruktur, kapitel 5 om regulering af elevansættelser og praktikpladser og kapitel 6 om Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne tillige omfatter (amts)kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser.

Der tilrettelægges sammenhængende, trinvis opbyggede uddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet på *to grundlæggende niveauer*. Der er tale om en *grunduddannelse til social- og sundhedshjælper* på 1 år og en *overbygningsuddannelse til social- og sundhedsassistent* på 1½ år. Uddannelserne skal på hver sit niveau give kompetence til at varetage bistands-, pleje- og omsorgsopgaver inden for store, samlede kommunale virksomhedsområder. Voksne som unge skal have adgang til uddannelserne. Som *ungdomsuddannelse* har uddannelserne, ligesom andre ungdomsuddannelser, samtidig til formål at støtte elevernes tilegnelse af almene og brede kvalifikationer med henblik på faglig og personlig udvikling.

Uddannelserne tilrettelægges som vekseluddannelser, således at der skiftes mellem praktikuddannelse i den kommunale sektor og skoleundervisning.

De grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet foreslås som nævnt at skulle sikre en reel *adgangsvej til de videregående social- og sundhedsuddannelser* gennem en *fælles adgangsprøve*. De grundlæggende uddannelser skal give mulighed for, at interesserede elever af hensyn til videre uddannelse også kan erhverve almene uddannelseskvalifikationer.

Unge fra folkeskolens 9. klasse skal have mulighed for at begynde direkte på et uddannelsesforløb inden for social- og sundhedsuddannelserne, idet der etableres et *indgangså* i tilknytning til grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper som et tilbud til de helt unge. Samtidig afskaffes 18 år som aldersgrænse for adgang til uddannelserne.

Der lægges vægt på at skabe naturlige overgange og meritoverførsel, både horisontalt mellem de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser og erhvervsuddannelserne og vertikalt mellem

disse ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.

Statslige skoler, der skal indgå i det nye uddannelsessystem, overføres til amtskommunerne. Det forudsættes, at amtskommunerne indgår overenskomst med selvejende institutioner, herunder institutioner, som helt eller delvis finansieres af staten, om at stille skolekapacitet til rådighed for lovforslagets uddannelsessystem.

Inden for de enkelte amtskommuner etableres der et sammenhængende skolesystem med et selvstændigt fælleskommunalt ansvar for dækning af uddannelsesbehovene og for gennemførelsen af uddannelserne inden for social- og sundhedsområdet. For at sikre den fælleskommunale styring skal de enkelte amtskommuner og kommunerne inden for amtskommunen nedsætte en *fællesbestyrelse* for skolesystemet, der også dækker videregående uddannelser inden for området. Af (amts)kommunale videregående uddannelser på området findes i dag dels, som nævnt, sygeplejerskeuddannelsen, dels radiografuddannelsen. Formuleringen af lovforslagets bestemmelse om et fælles skolesystem åbner imidlertid mulighed for, at også andre videregående social- og sundhedsuddannelser kan blive omfattet, hvis der skulle vise sig behov for, at de overtages af amtskommunerne.

Inden for de enkelte amtskommuner etableres der *uddannelsesråd* for henholdsvis de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet og for de (amts) kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser. Rådene skal give faglig rådgivning til skolelederne og fællesbestyrelsen.

Optagelse til de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser sker ved *elevansættelser* i amtskommunerne og kommunerne. *Amtskommunerne og kommunerne forpligtes til gennem den fælleskommunale styring at foretage elevansættelser i overensstemmelse med egne/regionens behov for rekruttering af færdiguddannede på området og at stille praktikpladser til rådighed* svarende til optagelsen. Reguleringen skal sikre, at man både undgår arbejdsløshed og mangel på færdiguddannede.

Det forudsættes, at eleverne får løn efter overenskomst under hele elevansættelsen på de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser, mens elever i indgangsåret ikke modtager løn.

Optagelse til sygeplejerskeuddannelsen og evt. andre (amts)kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser, der fastsættes i overensstemmelse med behovet for færdiguddannede i amtskommunen og i kommunerne inden for amtskommunen, sker som skoleoptagelser. *Sygeplejerskeuddannelsens status som elevuddannelse ændres, således at der bliver*

tale om en uddannelse på skole med lønnet praktik og statens uddannelsesstøtte i skoleperioderne.

Der nedsættes endvidere et rådgivende organ på landsplan, *Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne*, til at rådgive undervisnings- og forskningsministeren. Der henvises til bemærkningerne til §§ 29 og 30.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser

3.1. Samlet skal der opnås udgiftsneutralitet ved den foreslåede omlægning af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet. En central forudsætning herfor er, at eleverne under den nye struktur i høj grad - om muligt fuldt ud - skal finansiere deres egen løn i teoriperioderne gennem værdien af det arbejde, de yder under praktikken. Men strukturomlægningerne vil uanset udgiftsneutralitet få forskellige finansieringsmæssige konsekvenser for kommuner, amtskommuner og stat, og der må gennemføres regulering af bloktilskuddene for at sikre balance mellem myndighederne.

I forbindelse med regler om optagelse på og sikring af praktik i sygeplejerskeuddannelsen, der som en (amts)kommunal videregående social- og sundhedsuddannelse indgår i dele af lovforslaget, overgår sygeplejerskeuddannelsen som nævnt fra at være en lønnet elevuddannelse (dog med statens uddannelsesstøtte i den ½-årige forskole) til at være en uddannelse, som falder ind under statens uddannelsesstøtte i skoleperioderne, men er lønnet i praktikperioderne. Som følge heraf skal der overflyttes lønudgifter til studerende fra amtskommunerne til staten, og der skal fraregnes de merudgifter, amtskommunerne får ved omlægningen.

Ændringerne i forbindelse med elevlønsbesparelser og mer- eller mindredgift på SU-området kan opgøres sådan, idet fuldt gennemslag forventes i 1993:

1. SU-mindredgift på plejehjemsassistentuddannelsen	÷ 11 mio
2. SU-mindredgift på beskæftigelsesvejlederuddannelsen	÷ 5 mio
3. Lønsbesparelse på sygeplejerskeuddannelsen	200 mio
4. SU-merudgift på sygeplejerskeuddannelsen	<u>115 mio</u>
Bloktilskudsregulering	<u>299 mio</u>
Heraf besparelse	<u>200 mio</u>

Ændringerne forventes at fordele sig sådan over tre til fire år:

	1991	1992	1993
	_____ mio kr. _____		
Bloktilskudsændring	99,7	199,3	299,0
Heraf besparelse (minimum)	66,7	133,3	200,0

Den fulde bloktilskudsregulering afhænger af, i hvilket omfang amtskommunerne indgår driftsoverenskomst med de selvejende institutioner efter lovforslagets § 24.

Der er i dag *statsdrevne plejehjemsassistentskoler* i 5 byer: Brande, Aalborg, Randers, Odense og Gram. Skolen i Brande uddanner både plejehjemsassistenter og beskæftigelsesvejledere. Af *statsdrevne beskæftigelsesvejlederskoler* findes foruden skolen i Brande skolen i Nykøbing Falster.

Efter lovforslagets §§ 35 og 36 *overtager amtskommunerne de statsdrevne plejehjemsassistent- og beskæftigelsesvejlederskoler.*

Der er ikke ansat tjenestemænd ved plejehjemsassistentskolerne og beskæftigelsesvejlederskolerne. Skolernes personale er ved overgangen omfattet af lov nr. 111 af 21. marts 1979 om lønmodtageres retstilling ved virksomhedsoverdragelse. Amtskommunerne skal indlede forhandlinger med personalet om eventuel overtagelse af arbejdsgivers rettigheder og pligter i forbindelse med ansættelsesforholdet.

Overtagelsen omfatter ikke fast ejendom. Amtskommunerne forventes at overtage lejemål til i alt 5,3 mio kr. efter forhandling med udlejerne. Overtagelsen forudsættes at ske pr. 1. januar 1991 samtidig med lovens ikrafttræden.

Undervisnings- og Forskningsministeriet yder 100 pct. *driftstilskud til beskæftigelsesvejlederskolerne* i København, Svendborg, Aalborg og Århus, der er selvejende institutioner. Driftstilskuddet til disse institutioner ydes alene i henhold til de årlige finanslove. Ved lovens ikrafttræden bortfalder Undervisnings- og Forskningsministeriets finansieringsmæssige forpligtelser over for institutionerne, idet uddannelserne herefter foregår under kommunalt ansvar. De selvejende institutioner, der ikke indgår driftsoverenskomst med en amtskommune under den nye ordning, vil dog få statsligt driftstilskud til færdiggørelsen inden for sædvanlig uddannelsesetid af uddannelsen af elever, der er optaget på beskæftigelsesvejlederuddannelsen før lovens kundgørelse. Elever, der ikke har været i stand til at afslutte deres uddannelse inden for sædvanlig uddannelsesetid, vil få tilbudt uddannelsesplads på de kommunale grundlæggende uddannelser.

Den selvejende institution Kolonien Filadelfia i Vestsjællands Amtskommune modtager et *driftstilskud* fra Undervisnings- og Forskningsministeriet på

kr. 4,5 mio kr. til sin *plejehjemsassistentskole*. Driftstilskuddet bortfalder under samme betingelser som for de selvejende beskæftigelsesvejlederskoler.

Den selvejende institution Diakonhøjskolen i Århus Amtskommune modtog i finansåret 1988 et tilskud på 5,6 mio kr. Dette tilskud ydes af Kulturministeriet med hjemmel i lov om statsstøtte til visse private skoler, jf. lovbekendtgørelse nr. 659 af 25. oktober 1988. Skolen uddanner foruden *plejehjemsassistenter* også socialpædagoger. Det skønnes, at ca. 1/3 eller omkring 1,9 mio kr. af tilskuddet dækker udgifterne i forbindelse med *plejehjemsassistentuddannelsen*.

Kolonien Filadelfia og Diakonhøjskolen har tilkendegivet positiv interesse for at indgå overenskomst med henholdsvis Vestsjællands Amtskommune og Århus Amtskommune efter lovforslagets § 24 vedrørende deres *plejehjemsassistentskoler*.

Undervisnings- og Forskningsministeriet yder et *tilskud til plejehjemsassistentuddannelsen* på Københavns Kommunes Uddannelsescenter for hospitals- og plejepersonale. Uddannelsen forventes at indgå i Københavns Kommunes almindelige pligt til at stille skolekapacitet til rådighed for uddannelserne.

Statens forventede samlede besparelser på driftsudgifter, herunder lønsumsbesparelser, og tilskud fordeler sig sådan på *plejehjemsassistent- og beskæftigelsesvejlederuddannelserne*:

	Drift 1990	Heraf lønsum	BO1	BO2	BO3
	mio. kr.				
Plejehjemsassistentuddannelsen	24,2	16,1	24,2	24,2	24,2
Beskæftigelsesvejlederuddannelsen ¹⁾	12,8	7,6	12,8	12,8	12,8

¹⁾ Inklusive uddannelse på skolen i Brande, som også uddanner *plejehjemsassistenter*.

	Tilskud 1990	BO1	BO2	BO3
	mio. kr.			
Plejehjemsassistentuddannelsen	ca. 11,6	11,5	11,2	10,9
	Tilskud 1988 (regnskab)			
Plejehjemsassistentuddannelsen	ca. 1,9			

Det forudsættes, at amtskommunerne foruden med de selvejende institutioner optager forhandlinger med private institutioner og eventuelt med staten og andre amtsråd med henblik på at indgå særskilte overenskomster om at stille skolekapacitet til rådighed for uddannelsessystemet efter lovforslagets § 24.

Sundhedsministeriet/Rigshospitalets direktion er indstillet på at indgå en overenskomst med Københavns Kommune om at stille skolekapacitet til rådighed for kommunens skolesystem efter § 24. Det forudsættes, at Rigshospitalet og Københavns Kommune aftaler de nærmere detaljer i samarbejdet.

Sankt Lukasstiftelsen har en driftsoverenskomst med Københavns Amtskommune vedrørende sin sygeplejeskole. Diakonissestiftelsen har en driftsoverenskomst med Frederiksberg Kommune vedrørende sin sygehjælper-skole.

3.2. I forbindelse med uddannelsesreformen sker der en opgaveomlægning mellem de berørte ministerier/styrelser. Følgende opgaver samles i Undervisnings- og Forskningsministeriet:

– Tilsyn med uddannelserne, hovedsagelig opgaver i forbindelse med centralt fastlagte prøver til sikring

af fælles og ensartede kompetenceniveauer for de færdiguddannede.

– Etablering og administration af den fælles adgangsprøve til de videregående social- og sundhedsuddannelser.

– Sekretariatsbetjening af det rådgivende organ på landsplan, Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne.

Sundhedsstyrelsen skal efter § 4 i lov nr. 397 af 10. juni 1987 om sundhedsvæsenets centralstyrelse m.v. føre tilsyn med den sundhedsfaglige virksomhed, der udføres af personer inden for sundhedsvæsenet. Styrelsen skal derfor også føre et sådant generelt tilsyn med de færdiguddannede social- og sundhedsassistenter faglige udøvelse af erhverv. Denne gruppe vil endvidere være omfattet af patienternes eller klienternes klageadgang til det patientklagenævn, der er nedsat efter centralstyrelsesloven (Sundhedsvæsenets Patientklagenævn). Tilsvarende gælder i dag for f.eks. sygehjælper og *plejehjemsassistenter*, der gør tjeneste på *plejehjem* og lignende.

3.3. En afgørende forudsætning for gennemførelse af uddannelsesreformen er, at grunduddannelsen til

social- og sundhedshjælper begynder med de første elevansættelser 1. januar 1991.

Overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent kan først etableres, når der er tilgang hertil fra grunduddannelsen, d.v.s. tidligst 1 år efter grunduddannelsens start (januar 1992).

Indgangsåret behøver ikke at være etableret, før grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper kan gå i gang, idet uddannelsen som nævnt også skal være en uddannelse for voksne. Indgangsåret tilpasses til grunduddannelsen, og det naturlige vil være, at den lokale planlægning af indgangsåret begynder, når planlægningen af grunduddannelsen har fundet sted.

Elevansættelser gennem indgangsåret kan derfor begynde for unge, der forlader 9. klasse i sommeren 1991, og således at de unge får tilbud om elevansættelse via indgangsåret i forbindelse med den generelle tilmelding til ungdomsuddannelserne i marts 1991.

Hjemmehjælperuddannelsen under Socialministeriet ophører i sin nuværende form, idet den endeligt afvikles pr. 31. december 1990 i forbindelse med lovens ikrafttræden.

De øvrige eksisterende uddannelser afvikles gradvis og sådan, at de sidste optagelser/elevansættelser foretages i undervisningsåret 1990/91.

B. Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til §§ 1 og 2

Arbejdsområderne i kommunalt regi er i første række funktioner inden for midlertidig og varig hjemmehjælp, hjemmesygepleje, døgnpleje/beredskab, beskyttede boliger, dagcentre, plejehjem og bofællesskaber. Hertil kommer funktioner inden for sundhedscentre og distriktpsykiatri.

I amtskommunalt regi drejer det sig i første række om funktioner inden for de somatiske og psykiatriske sygehuse, herunder ambulatorier i tilknytning hertil. Herudover er der tale om geriatriske centre og boinstitutioner f.eks. for mennesker med handicap.

Centrale arbejdsfunktioner inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet er:

- Praktisk bistand til husførelse (rengøring, madlavning, indkøb m.v.).
- Personlig bistand (personlig hygiejne, af- og påklædning m.v.).
- Forebyggende og aktiviserende fysiske, psykiske og sociale opgaver.
- Sygepleje på elementært, grundlæggende og videregående niveau, herunder observation og undersøgelse samt behandling.

- Vedligeholdelse og genoptræning af færdigheder i forbindelse med daglig livsførelse.
- Tilsyn, vejledning og undervisning.

Til § 3, stk. 1

Bestemmelserne om ansættende kommunale myndigheder gælder for ansættende amtskommunale og kommunale myndigheder.

Adgangen til uddannelsesområdet skal i så høj grad som muligt baseres på ansættelsesmyndighedens vurderinger af ansøgernes reelle kvalifikationer til uddannelse og arbejde inden for sektoren og ikke på formelle adgangsbetingelser og adgangsbegrænsningsregler.

Kontraktforholdet på de grundlæggende uddannelser omfatter både praktikuddannelse og skoleundervisning efter reglerne om uddannelsen, herunder ret for den unge til at vælge almene enkeltfag. Eleven har krav på at modtage løn i hele elevtiden. Kommunen har krav på, at eleven følger uddannelsen efter reglerne herom. Kommunen/amtskommunen skal forestå praktikken i overensstemmelse med uddannelsesreglerne, herunder skolernes uddannelsesordninger, og praktiktilrettæggelsen administreres af kommunen/amtskommunen i samarbejde med skolen. Den vejledning og oplæring, eleven skal have under uddannelsen, varetages af ansatte med de nødvendige kvalifikationer på praktikstedet. Skolen vejleder praktikstederne om tilrettæggelsen.

Ansættelse som elev på overbygningsuddannelsen på grundlag af grunduddannelsen forudsætter tilfredsstillende resultat af både praktikuddannelse og skoleundervisning. Der indgås en ny elevkontrakt, medmindre der allerede ved ansættelsen som elev på grunduddannelsen er indgået en kontrakt, der omfatter både grunduddannelse og overbygningsuddannelse. Også elevansættelse på overbygningsuddannelsen på grundlag af en sådan forhåndskontrakt afhænger af tilfredsstillende gennemførelse af grunduddannelsen. Amtskommunen og kommunen kan indgå aftale om sådanne kombinerede ansættelsesforhold.

Retsforholdet mellem eleven og den ansættende kommunale myndighed under uddannelsen forudsættes reguleret ved overenskomst og i overensstemmelse med anden lovgivning. Det drejer sig f.eks. om adgang til at opsiges forholdet, regler om barselsorlov m.v.

Statslige, selvejende og private institutioner kan tilslutte sig lovens uddannelsessystem ved at indgå overenskomst med et amtsråd eller en kommunalbestyrelse om at stille praktikplads til rådighed og yde kompensation for elevens arbejdskraft til amtskommunen eller kommunen. Da der typisk bliver tale om

kortere praktikforløb, bevarer eleven sin kommunale ansættelse.

Til § 4, stk. 1, nr. 3

Der sigtes ved bestemmelsen til, at også modne kvinder uden 9. klasse, men med anden relevant erfaring, kan ansættes som elever.

Til §§ 5-7

Uddannelsessystemet skal være åbent både for unge og voksne.

Der henvises til de generelle bemærkninger om etablering af et indgangstår.

Til § 5, stk. 2

Det forudsættes, at der i de enkelte amtskommuner for indgangsårets vedkommende opbygges et tæt samarbejde med de øvrige skoler med almene enkeltfagstilbud. Undervisningen i almene fag bør i videst muligt omfang ske med anvendelse af lærere fra disse skoler. Der må stilles det krav til enkeltfagstilbudene, at der er tale om eksamensreguleret undervisning. Dette krav opfyldes på indgangsårets niveau for tiden på ungdomsskoler.

Til § 5, stk. 3

Undervisnings- og forskningsministeren fastsætter regler om indgangsåret efter indstilling fra Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne. Ordene »efter indstilling« betyder i lovforslaget, ligesom i lov om erhvervsuddannelser (lov nr. 211 af 5. april 1989), en udtalelse, som ikke er bindende for undervisnings- og forskningsministeren. Initiativet til udtalelsen kan i alle tilfælde tages såvel af ministeren som af rådet.

Til §§ 4, 8 og 9

Adgangen til uddannelsesområdet skal, som nævnt i bemærkningerne til § 3, stk. 1, i så høj grad som muligt baseres på vurderinger af ansøgenes reelle kvalifikationer til uddannelse og arbejde inden for sektoren og ikke på formelle adgangsbetingelser og adgangsbegrænsningsregler.

Til de videregående uddannelser foreslås et adgangssystem med lige adgangsmuligheder for personer med grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser og for ansøgere med studenterekamen/hf/tilsvarende.

Ved optagelse til de kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser, der forestås af skolelederne efter principper fastlagt af fællesbestyrelsen, skal der blandt de reelle krav også sikres et krav om,

at ansøgeren har almen studiekompetence til at gennemføre videregående uddannelse inden for social- og sundhedsområdet. Men en sådan almen kompetence vil kunne opnås på mange forskellige måder. Det er af central betydning, at formelle skolemæssige adgangskrav ikke skrues i vejret for at sikre studiekompetencen.

Både for at forenkle adgangssystemerne inden for området og for at undgå, at formelle krav skrues i vejret, tilrettelægges Undervisnings- og Forskningsministeriet en fælles adgangsprøve med henblik på, at social og sundhedsassistenter og andre hermed lige stillede ansøgere kan opfylde de almene betingelser for adgang til de videregående social- og sundhedsuddannelser.

Hvis den almene studiekompetence er til stede i forhold til én af de videregående social- og sundhedsuddannelser, vil de almene krav ved de øvrige uddannelser også være opfyldt. Herudover kan der være nogle veldefinerede specielle, faglige krav ved de enkelte uddannelser afledt af den konkrete undervisning i enkelte fag, som skal dokumenteres, inden uddannelsen påbegyndes.

Men vurderingen af ansøgenes egnethed til videregående uddannelse inden for området bør ikke ensidigt baseres på deres studiekompetence. I de principper for optagelse, der fastlægges af fællesbestyrelsen, må grundlaget for udvælgelsen blandt de ansøgere, der opfylder adgangsbetingelserne, være samlede vurderinger af ansøgenes kvalifikationer, herunder

- ansøgenes personlige egnethed,
- ansøgenes supplerende faglige kvalifikationer opnået gennem forudgående uddannelse/beskæftigelse af relevans for uddannelsen og den senere beskæftigelse, herunder meritgivende kvalifikationer.

Til § 6

Det er et vilkår for tilskud til befordring, at eleven ikke får løn i den pågældende periode.

Til §§ 10-12

Bistands-, pleje- og omsorgsuddannelserne udgør som nævnt i de almindelige bemærkninger et så stort uddannelsesområde og fører frem til et så stort beskæftigelsesområde, at der efter Perspektivudvalgets og Undervisnings- og Forskningsministeriets opfattelse er grundlag for et selvstændigt uddannelsessystem parallelt med andre ungdomsuddannelser og for opbygning af selvstændige, bæredygtige uddannelsesmiljøer. Ligestillingen med andre uddannelsesområder kræver en klar profilering og en opbyg-

ning ud fra områdets egne forudsætninger og krav. De eksisterende institutioner inden for området må være det naturlige udgangspunkt for opbygning af sådanne selvstændige, bæredygtige uddannelsesmiljøer.

Til § 12, stk. 3

Der bør være maksimale overgangsmuligheder med merit (overførsel af uddannelseselementer) mellem bistands-, pleje- og omsorgsuddannelserne indbyrdes og mellem disse uddannelser og andre uddannelsesområder, og der bør etableres institutionsmæssigt samarbejde om løsning af undervisningsopgaver af forskellig type. Der bør således være mulighed for overførsel af gennemgåede uddannelseselementer mellem bistands-, pleje- og omsorgsuddannelserne og erhvervsuddannelserne. Unge med gennemført 2. skoleperiode af en erhvervsuddannelse bør kunne få elevansættelse inden for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet. Omvendt bør unge med indgangsåret kunne få merit i en erhvervsuddannelse. Ministeriet lægger i det hele vægt på, at der i videst muligt omfang tages hensyn til tidligere uddannelse eller beskæftigelse, således at eleverne ikke bliver tvunget til at gennemføre dobbeltuddannelse.

For så vidt angår de videregående social- og sundhedsuddannelser, bliver der i den kommende nye bekendtgørelse om sygeplejerskeuddannelsen hjemmel for uddannelsesinstitutionerne til at træffe enkeltafgørelser eller fastsætte bestemmelser om merit i sygeplejerskeuddannelsen for personer med gennemførte/beståede uddannelseselementer fra andre uddannelsesinstitutioner. Det vil for de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser i første række dreje sig om muligheden for at få godskrevet praktikuddannelse.

Til § 14

Ved begrebet kommunale uddannelser forstås både amtskommunale og kommunale uddannelser.

Af (amts)kommunale uddannelser på det videregående niveau inden for social- og sundhedsområdet findes i dag dels sygeplejerskeuddannelsen, dels radiografuddannelsen. De tre eksisterende radiografskoler er knyttet til sygeplejerskoler (Herlev, Odense og Århus). Uddannelserne er foreslået taget med under det samordnede skolesystem sammen med bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser på det grundlæggende niveau.

En skole for de grundlæggende uddannelser og en skole for (amts)kommunal videregående social- og sundhedsuddannelse (sygeplejerskole) har særskilt

faglig ledelse. Men der er intet til hinder for samdrift af uddannelserne f.eks. med hensyn til bygningsfællesskab. Der er heller intet til hinder for, at f.eks. radiografskolerne bevarer deres tilknytning til sygeplejerskolerne, og denne tilknytning forudsættes bevaret.

Til § 16, stk. 2

Amtsrådene har det økonomiske ansvar for skolerne og fastlægger det samlede budget for skoledriften. I øvrigt baseres finansieringen på princippet om ramkestyring.

Amtsrådet fastlægger de økonomiske rammer for de enkelte skoler efter indstilling fra fællesbestyrelsen om antallet og placeringen af skoler og om undervisningstilbudet på de enkelte skoler ud fra regionale forhold, herunder praktikmuligheder i overensstemmelse med uddannelsesordningerne, jf. § 20, stk. 1, og bestemmelserne i kapitel 5 om sikring af praktikpladser.

Til § 17, stk. 3

I denne bestemmelse slås det fast, at undervisningen på de offentlige skoler for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet er vederlagsfri. Som udgangspunkt er de undervisningsmidler, som er nødvendige for undervisningen, gratis for eleverne og betales af amtsrådet. Men undervisnings- og forskningsministeren kan fastsætte regler om, at eleverne selv afholder udgifterne til undervisningsmidler.

Til § 18, stk. 2

Det forudsættes, at det nuværende niveau for skolelederes og læreres kvalifikationer opretholdes.

Til § 19

Fællesbestyrelserne forudsættes at have forskellig størrelse og sammensætning i de enkelte amtskommuner, da der vil være forskellige lokale behov. Af færdiguddannedes organisationer på området er der i dag Husligt Arbejder Forbund, Dansk Kommunal Arbejder Forbund og Dansk Sygeplejeråd.

Til § 20, stk. 4

Ved godkendelse af uddannelsesordning for en selvvejende eller privat institutions skole skal fællesbestyrelsen respektere skolens eventuelle særlige holdningspræg.

Til § 20, stk. 5

Af (amts)kommunale videregående social- og

sundhedsuddannelser findes som nævnt i øjeblikket sygeplejerskeuddannelsen og radiografuddannelsen. Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til § 14.

Sygeplejerskeuddannelsen har hjemmel i lov om sygeplejersker, jf. lovbekendtgørelse nr. 66 af 27. februar 1979.

Da sygeplejerskeuddannelsen er en autorisationsuddannelse, skal uddannelsesordningen, for så vidt angår enkelte relevante punkter, godkendes af Undervisnings- og Forskningsministeriet efter indhentet udtalelse fra Sundhedsstyrelsen.

Uddannelsesordningen må tillige godkendes i den fælleskommunale bestyrelse, dog kun med henblik på planlægningen og gennemførelsen af praktikuddannelsen, idet amtsrådet og kommunalbestyrelserne er forpligtet til at sikre praktikpladser i overensstemmelse med uddannelsesordningen.

Til § 20, stk. 6

Det forudsættes, at der ikke bliver tale om opskruning af kravene.

Til §§ 22 og 23

Ved bestemmelsen om sammensætningen af uddannelsesrådet for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet er der taget hensyn til traditioner på uddannelser på tilsvarende niveau (f.eks. erhvervsuddannelseslovens lokale uddannelsesudvalg). Med udtrykket repræsentanter for lokale arbejdstagere menes repræsentanter udpeget af de lokale organisationer.

Ved sammensætningen af uddannelsesrådet for de (amts)kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser tages der hensyn til traditioner på andre videregående uddannelsers område. Ved fagkyndige repræsentanter for amtsrådet og kommunalbestyrelserne menes der repræsentanter for praktikstederne.

Til § 24

Der henvises til afsnit 3. Økonomiske og administrative konsekvenser om bl.a. optagelse af forhandlinger med henblik på at indgå driftsoverenskomst med selvejende institutioner m.fl. om at stille skolekapacitet til rådighed.

Lovforslagets bestemmelser om amtsrådets og fællesbestyrelsens økonomiske kompetence og ansvar med hensyn til skolerne og bestemmelserne om skoleledernes kompetence finder ikke anvendelse i disse tilfælde.

Til §§ 25-27

I det følgende nævnes nogle hovedprincipper bag forslaget om regulering af tilgangen til uddannelserne (dimensionering):

Dimensioneringen af de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser sker gennem elevansættelser i kommuner og amtskommuner. D.v.s., at de enkelte myndigheder træffer beslutninger om det årlige antal elevansættelser baseret på vurderinger af dels egne behov for rekruttering af færdiguddannede på området, dels det samlede behov for ansættelse på området i amtskommunen (d.v.s. amtskommunen og kommunerne i amtskommunen). Eleverne modtager elevløn under hele uddannelsesforløbet på de grundlæggende uddannelser.

Den foreslåede trinvis opbyggede uddannelsesstruktur betyder i sig selv, at der stilles meget store krav til dimensioneringen af grunduddannelsen til social- og sundhedshjælper, idet dimensioneringen af denne uddannelse ikke bare skal være tilstrækkelig til at dække behovet i kommunen for færdiguddannede social- og sundhedshjælpere, men også skal dække nyrekrutteringsbehovene på overbygninguddannelsen til social- og sundhedsassistent og derudover give muligheder for, at en del af de færdiguddannede fortsætter på de videregående social- og sundhedsuddannelser. Der skal altså foretages en overdimensionering af især grunduddannelsen i forhold til kommunens egne ansættelsesbehov.

Fællesbestyrelsen følger, om forpligtelserne overholdes, og vejleder kommuner/amtskommune ved eventuelle uoverensstemmelser mellem elevtilgang og behov for færdiguddannede.

Elever på overbygningsuddannelsen til social- og sundhedsassistent skal efter uddannelsesordningen have praktik i både kommunalt og amtskommunalt regi, og det vil være fællesbestyrelsens opgave at sikre, at elevansættelser på overbygningsuddannelsen i amtskommunen og kommunerne inden for amtskommunen reguleres under ét svarende til praktikmulighederne.

Det rådgivende organ på landsplan, Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne, får som hovedopgave at følge den samlede dimensionering og rådgive undervisnings- og forskningsministeren om mulighederne for at tilvejebringe balance i tilfælde af eventuel ubalance i systemet. En påvisning fra rådet af, at en amtskommune eller en kommune inden for en amtskommune ikke opfylder uddannelsesforpligtelsen og dermed udnytter andre områders uddannelseskapacitet eller bidrager til arbejdsløshed, vil naturligvis betyde, at der påhviler de pågældende myndigheder en pligt til at rette op på forholdet.

Den overdimensionering af elevansættelser på *grunduddannelsen* til social- og sundhedshjælper, der kræves af kommunerne i forhold til deres egne rekrutteringsbehov, kan eventuelt afhjælpes ved en kollektiv finansiering af elevlønnen i skoleperioderne på grunduddannelsen *i en overgangsperiode*.

Til §§ 29 og 30

Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne får som *hovedopgave at følge den samlede dimensionering af tilgangen til de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser på bistands-, pleje- og omsorgsområdet og til de (amts)kommunale videregående social- og sundhedsuddannelser (især sygeplejerskeuddannelsen)*.

Rådet afgiver indstilling til undervisnings- og forskningsministeren om regler for indgangsåret, jf. § 5, og for de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, herunder om meritoverførsel, jf. § 12. »Efter indstilling« betyder (ligesom i erhvervsuddannelsesloven) en udtalelse, som ikke er bindende for undervisnings- og forskningsministeren.

Rådet rådgiver i øvrigt undervisningsministeren i tværgående og generelle spørgsmål vedrørende uddannelserne.

Rådet kan på eget initiativ tage spørgsmål op til drøftelse, der vedrører uddannelserne, herunder om der i forbindelse med udviklingen på området synes at kunne opstå nye personalegrupper med evt. deraf afledt båsopdeling.

Rådgivning om regler for sygeplejerskeuddannelsen ligger som rådgivning både om uddannelsesregler og om den årlige dimensionering af optagelsen til de statslige videregående social- og sundhedsuddannelser hos de faglige udvalg, som rådgiver Direktoratet for de Videregående Uddannelser. F.eks. rådgiver det Faglige Landsudvalg for de Sundhedsvidenskabelige Uddannelser om regler for sygeplejerskeuddannelsen.

De færdiguddannedes organisationer på området er i dag Husligt Arbejder Forbund, Dansk Kommunal Arbejder Forbund og Dansk Sygeplejeråd.

Repræsentationen fra Erhvervsuddannelsesrådet af 1989 skal bidrage til at fremme relevante koordineringer mellem de to uddannelsessystemer.

Indenrigsministeriet oprettede i 1966 Uddannelsesnævnet for Sundhedsuddannelserne. Nævnet, der har hjemmel i § 13 i lov om sygeplejersker, jf. lovbekendtgørelse nr. 66 af 27. februar 1979, er efter vedtægterne rådgivende for Undervisnings- og Forskningsministeriet og Sundhedsstyrelsen i spørgsmål vedrørende den overordnede uddannelsesstruktur inden for de korte sundhedsuddannelser, specielt med henblik på koordinering af synspunkter for forskellige interessenter, herunder aftagere, praktiksteder m.v.

Uddannelsesnævnet foreslås ophævet ved ophævelse af § 13 i loven om sygeplejersker og erstattet af det foreslåede råd for social- og sundhedsuddannelser.

Samtidig foreslås det centrale uddannelsesråd vedrørende hjemmehjælperuddannelsen, som er nedsat ved Socialministeriets cirkulære af 8. oktober 1981 om uddannelse af hjemmehjælper m.fl., ophævet.

Til § 34, stk. 2

Fællesbestyrelsen skal, indtil loven træder i kraft pr. 1. januar 1991, især rådgive amtskommunen og kommunerne om tilrettelæggelsen af de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser inden for bistands-, pleje- og omsorgsområdet, herunder om uddannelsesordningerne og praktikpladsmulighederne.

Rådet for Social- og Sundhedsuddannelserne skal, indtil loven træder i kraft, især rådgive undervisnings- og forskningsministeren om de kommende regler for de grundlæggende bistands-, pleje- og omsorgsuddannelser.

Til §§ 36 og 37

Der henvises til bemærkningernes afsnit 3: Økonomiske og administrative konsekvenser.

Til § 38

§ 13 i lov om sygeplejersker handler om Uddannelsesnævnet for Sundhedsvæsenet, jf. bemærkningerne til § 30.